

***Taitopohjan varmistaminen
ja nuorten tulevaisuusorientaation vahvistaminen***
7. Kansainvälinen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan symposium
15-17 kesäkuuta, 2015, Des Moines, Iowa, USA

Kommunikea¹

Communique

Building the talent pipeline and providing youth with hope for the future
*7th International Symposium on Career Development and Public Policy*²

<http://www.is2015.org>

Johdanto

Globaali yhteiskunta kohtaa tällä hetkellä monia yhteisiä haasteita, kuten esimerkiksi väestörakenteen muutokset, kasvava automaatio sekä monimuotoistuvat ja jatkuvassa muutoksessa olevat työmarkkinat. Siksi on tarpeen, että koulutuksessa opittuja taitoja saadaan parhaalla mahdollisella tavalla käyttöön siellä, missä niitä eniten tarvitaan. 15.-17. kesäkuuta 2015³ järjestettiin Yhdysvalloissa Iowassa seitsemäs kansainvälinen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan symposium, jossa eri hallinnonalojen edustajat, tutkijat ja päättäjät jakoivat kokemuksia siitä miten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja voidaan tehostaa tulevaisuuden taitopohjan varmistamiseksi ja nuorten tulevaisuusorientaation vahvistamiseksi (Suomessa vastaavat teemat liittyvät nuorisotakuun tavoitteisiin). Symposiumissa tarkasteltiin, miten taloudelliset ja sosiaaliset tekijät sekä väestörakenne ovat yhteydessä nuorten työllisyyteen/työllistyvyyteen kehittyneissä ja kehittyvissä talouksissa. Toiseksi jaettiin kokemuksia ja pohdittiin, miten ja millaisin keinoin kansallisen ohjauksen toimintapolitiikan, tutkimuksen sekä palvelujen kehittämisellä voidaan vastata näihin kysymyksiin.

Symposiumiin osallistui 103 ohjausalan päättäjien, tutkijoiden sekä palvelujen tuottajien edustajaa 20 maasta⁴ ja kuudesta alan kansainvälisestä organisaatiosta⁵. Uusia, ensimmäistä kertaa symposiumiin osallistuvia maita olivat: Egypti, Nigeria, Saudi Arabia ja Tunisia. Osallistujamaiden edustajat laativat

¹ Käännös Raimo Vuorinen ja Jaana Kettunen Koulutuksen tutkimuslaitos

² Kansalliset maaraportit, teemojen mukaiset yhteenvedot ja kokouksen aikaiset materiaalit ovat saatavilla symposiumin verkkosivuilla <http://www.is2015.org>

³ Aiemmat symposiumit on järjestetty Kanadassa (1999, 2001), Australiassa (2006), Skotlannissa (2007), Uudessa Seelannissa (2009) ja Unkarissa (2011). Symposiumin materiaalit ovat saatavilla ICCDPP:n verkkosivuilla <http://www.iccdpp.org>

⁴ Suomen edustajina symposiumissa olivat: Kirsi Kangaspunta (OKM), Ville Heinonen (OKM), Teija Felt (TEM), Ari-Pekka Leminen (TEM), Jaana Kettunen (KTL) ja Raimo Vuorinen (KTL, ELGPN)

⁵ Asia Pacific Career Development Association (APCDA), European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP), European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), European Training Foundation (ETF), International Association for Educational and Vocational Guidance (IAEVG) and National Career Development Association (NCDA)

ennen symposiumia yhteisiä teemoja koskevan kansallisen raportin sekä keskustelujen pohjalta toimintasuunnitelman kansallista jatkotyöskentelyä varten.

Symposiumin teemat

1. Työnantajien osallisuus
2. Uudistuva teknologia ja TNO-palvelut
3. Ohjauspalvelujen yhteiskunnallisen tuoton merkitys
4. Monihallinnollinen yhteistyö: toimivien palvelujen kehittäminen

Tämä kommunikoe on yhteenvedo symposiumin osallistujien keskusteluissa esittämistä kannanotoista.

Nuorten työllistyminen

Globaalit työmarkkinat monimuotoistuvat jatkuvasti. Joissain maissa työllisyyteen ja työn laatuun liittyvät muutostekijät ovat yhteydessä ylikouluttautumiseen ja alityöllistymiseen, toisissa taas nuorten osallistumattomuuteen, työmarkkinatukijärjestelmien uudistamiseen, epävirallisen talouden kasvuun, perinteisen työnantaja-työntekijäsuhteen murenemiseen sekä työolosuhteiden heikkenemiseen.

Kaikkien maiden työmarkkinoille on yhteistä lisääntyvä automaatio, joka yhä useammin korvaa sekä rutiiniluonteisia että korkeaa osaamista edellyttäviä työtehtäviä.

Monet tämän päivän nuoret huomaavat että ensimmäiset koulutuksen jälkeiset työtehtävät eivät välttämättä muodosta perustaa pysyvälle ja kestävällä urakehitykselle. Koulutus vastaa entistä harvemmin suoraan työtehtävien osaamisvaatimuksiin. Monessa massa koulutuksen ja työnantajien yhteistyö on vakiintumatonta ja ammatillinen koulutus kehittymätöntä.

Edellä mainittuihin muutostekijöihin vastaaminen edellyttää merkittäviä muutoksia sekä toimintapolitiikassa että käytännöissä.

Taitopohjan varmistaminen ja nuorten tulevaisuusorientaation vahvistaminen

Työmarkkinoiden monimuotoistuminen eri maiden välillä ja maiden sisällä on haastavaa ennen kaikkia nuorille. Jotkut maat ovat reagoineet tilanteeseen perustamalla uusia TNO-palveluja tai vahvistamalla olemassa olevia palveluita tukeakseen paremmin nuorten tilannetta. Toisaalta, jotkut maat ovat heikentäneet nuorten asemaa vähentämällä julkisten TNO-palvelujen järjestämiseen suunnattuja varoja. TNO-palvelut ovat tehokas keino edistää kansalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta sekä koulutusjärjestelmien ja työmarkkinoiden toimivuutta.

Toimenpide-ehdotuksia kansallisille päätöksentekijöille

- TNO-palvelujen järjestämistä koskevista linjauksista tulee ottaa huomioon työvoiman kysynnän ja tarjonnan välinen tasapaino. Tällä on merkitystä sekä työllisyyspolitiikkaan, työvoiman osaamisen kehittämiseen sekä alan ammattilaisten koulutukseen ja palvelujen tuottamiseen.

- Urasuunnittelu on elinikäinen prosessi. Olemassa olevan osaamisen ja työmarkkinoiden tarpeiden tehokas kohtaanto edellyttää, että kehitetään palveluja, joiden avulla nuoret ja aikuiset voivat kehittää urasuunnittelutaitojaan yksilöllisten valintojensa perustaksi.
- TNO-palvelujen ja niiden järjestämistä koskevien linjausten tulee vastata työmarkkinoiden todellisuutta. Maissa, joissa nuorilla on harvoja mahdollisuuksia virallisiin työsuhteisiin, on tarpeen, että nuoret valmistautuvat yrittäjyyteen tai varautuvat epävirallisten työmarkkinoiden eri mahdollisuuksiin.
- TNO-palvelujen järjestämiseen tulee kohdentaa riittävästi varoja, jotta nuorille voidaan taata asianmukaiset palvelut, joissa he voivat kehittää monimuotoistuvilla työmarkkinoilla menestymiseen tarvittavia taitoja.

Teema 1: Työnantajien osallisuus

Työnantajien osallisuus on keskeistä tehokkaiden TNO-palvelujen kehittämisessä. Työnantajien mukaan saaminen kumppanuushankkeisiin osaamisen kysynnän ja tarjonnan välisen kohtaannon parantamiseksi koetaan globaaliksi haasteeksi. Keinoina on käytetty esimerkiksi osaamisen kehittämisen liittämistä yritysten yhteiskuntavastuuseen, koulutuskiihtäjiä tai verohelpotuksia. On tärkeää, että urasuunnittelu otetaan osaksi henkilöstön kehittämistä, koska se toimii siltana koulutuksen ja yritysten tarpeiden välillä.

Toimenpide-ehdotuksia kansallisille päätöksentekijöille

- Työnantajien osallisuuden vahvistamiseksi tarvitaan valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia monihallinnollisia kumppanuushankkeita.
- TNO-palvelujen tulisi sisältää koulutuksen ja työelämän yhteistyötä ja kumppanuushankkeita edistäviä työmuotoja ja toimintamalleja.
- TNO-palvelujen tulisi edistää nuorten mahdollisuuksia työhön tutustumiseen ja työssä oppimiseen jo varhaisessa iässä. Työssä tapahtuva oppiminen tulisi olla keskeinen osa opetussuunnitelmia. Opetukseen tulisi sisältyä yrittäjyyskasvatusta ja tietoa sosiaalisesta työllistämisestä.
- Työssä tapahtuvan oppimisen laatu tulee varmistaa selkein standardein.

Teema 2: Uudistuva teknologia ja TNO-palvelut

Teknologian käyttö TNO-palveluissa on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina. Vaikka teknologia ja palvelurakenteet ovat merkittävästi parantuneet, monilla alueilla ja väestöryhmillä on yhä vaikeuksia päästä verkkopalveluihin. Monille nuorille uuden teknologian hyödyntäminen on kuitenkin merkittävä osa päivittäistä elämää. On tärkeää erottaa toisistaan riippuvuus teknologiasta ja taito hyödyntää teknologiaa. TNO-palvelujen järjestämistä koskevien kansallisten linjausten tulisi painottaa teknologian hyödyntämistä.

Teknologian avulla on mahdollisuus tehostaa ja parantaa palveluja, kunhan teknologiaa ei nähdä vain kustannusten säästökeinona. Verkkopalvelut ovat tehokkaimpia, jos ne ovat koordinoituja, yhtenäisiä ja keskenään yhteensopivia.

Toimenpide-ehdotuksia kansallisille päätöksentekijöille

- Verkossa toimivien TNO-palvelujen yhteensopivuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi tarvitaan eri ministeriöiden yhteisvastuullista kansallista koordinaointia.
- Valtioiden tulisi taata kaikille kansalaisille mahdollisuudet hankkia perustaidot sähköisten palvelujen käyttöön. Taitoihin tulisi sisällyttää tietoyhteiskunnan edellyttämien urasuunnittelutaitojen hankkiminen.
- Verkossa toimivien TNO-palvelujen kehittäminen tulee sisältyä julkisen hallinnon ICT-strategiaan sisältyvään kansalaisten palveluväylään.
- Ohjausalan ja teknologian asiantuntijoiden tulisi yhdessä suunnitella verkossa toimivat TNO-palvelut.
- Teknologian käyttö ohjauksessa tulisi sisällyttää ohjausalan ammattilaisten peruskoulutukseen.
- Teknologian eettinen käyttö tulisi ottaa huomioon alan ammattilaisten eettisten periaatteiden laatimisessa tai päivittämisessä.

Teema 3: TNO-palvelujen vaikuttavuus ja yhteiskunnallisen tuoton merkitys

TNO-palvelujen kansallisten linjausten perustaksi tarvitaan sekä määrällistä että laadullista tietoa ohjauksen lisäarvosta ja vaikuttavuudesta kansalaisille, työnantajille että koko yhteiskunnalle. Kansallisesti tunnustetut ja validoidut laatutyövälineet varmistavat sen, että TNO-palvelujen vaikuttavuuden ja yhteiskunnallisen tuoton arviointi perustuu valitun arviointikohteen tärkeyteen ja tarkoituksenmukaisuuteen - ei vain mittauksen vaivattomuuteen. TNO-palvelujen yhteiskunnallisen tuoton arviointiin sisältyy silti useita haasteita; sopimattomat arviointityövälineet, epätarkoituksenmukainen arviointitieto, vaikeus yhdistää käytetyt työmuodot koettuihin tuloksiin, epätarkoituksenmukainen ohjausinterventtioiden arviointi, riittämättömät resurssit suhteessa tehtävän monimuotoisuuteen ja arviointitiedon ristiriitainen käyttö. Edellä mainituista vaikeuksista huolimatta kansainvälisen yhteistyön avulla on voitu vahvistaa TNO-palvelujen tuloksellisuutta osoittavaa tutkimusta.

Toimenpide-ehdotuksia kansallisille päätöksentekijöille

- Tutkimustietoa tulee arvioida kattavasti, jotta sitä voidaan käyttää kansallisten linjausten perusteena
- Työmarkkinoiden monimuotoisuuden takia valtioiden ei tulisi tarkastella vain työllistymistä ja tutkintojen suorittamista, vaan ottaa käyttöön useampia TNO-palvelujen tulosta paremmin kuvaavia indikaattoreita.
- Valtioiden tulisi määritellä perustaso yhteiskunnallista tuottoa ilmaisevan arviointitiedolle kokoamiselle ja sisällytettävä arviointi osaksi jokapäiväistä palvelua.
- Valtioiden tulisi kohdentaa riittävää tutkimusrahoitusta, jotta se vastaisi edellyttämänsä arvioinnin laajuutta ja kattavuutta. Jos halutaan arvioida TNO-palvelujen pitkäkestoista vaikuttavuutta, rahoitusta tulisi kohdentaa pitkittäistutkimukseen.

- Valtioiden tulisi rohkaista tutkijoiden, työnantajien sekä alan ammattilaisten ja palvelujen kehittäjien kumppanuushankkeita.

Teema 4: Yhteiset kansalliset linjaukset: toimivien TNO-palvelujen rakentaminen

Elinikäinen ohjaus tulisi sisältyä hallitusohjelmien tai kansallisten linjausten toteutukseen tulevaisuuden taitopohjan varmistamiseksi. Koska elinikäisen ohjauksen linjaukset sijoittuvat usean ministeriön toimialoille, palvelujen koordinointi on usein hajanaista. Kansallinen elinikäisen ohjauksen strategia mahdollistaa hallinnonalojen välisen yhteistyön kansalaisten palvelutarpeisiin vastaamisessa ja edistää nuorten siirtymistä koulutuksesta työelämään. Rakenteellisen työttömyyden vähentämiseksi tarvitaan johdonmukaisia ja pysyviä linjauksia, jotka takaavat kansalaisille kattavat TNO-palvelut.

Toimenpide-ehdotuksia kansallisille päätöksentekijöille

- Valtioiden tulisi laatia kansallinen elinikäisen ohjauksen strategia ja kohdentaa riittävät resurssit sen toteuttamiseksi. Useimmissa maissa tämä edellyttää ministeriöiden keskinäistä yhteistyötä ja palvelujen koordinaatiota
- Strategioiden tulisi edistää kansallista koordinaatiota, kansallisia laatukriteereitä ja arviointia, mutta ottaa samalla huomioon alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

Kansainvälinen yhteistyö

Symposium on merkittävä osa elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan kansainvälistä yhteistyötä. Osallistujat ovat ilmaisseet hyötynensä merkittävästi kansallisten kokemusten jakamisesta ja vertailuista sekä TNO-palvelujen järjestämistä koskevien tietojen vaihdosta.

Toimenpide-ehdotuksia

- Valtioiden tulisi laatia kuvauksia lupaavista ja toimivista käytännöistä ja julkaista ne ICCDPP:n verkkosivulla
- ICCDPP:n tulisi olla säännöllisesti yhteydessä symposiumeissa mukana olleisiin maihin verkossa olevien tietojen päivittämiseksi
- ICCDPP:n tulisi jatkaa TNO-palvelujen vaikuttavuutta seuraavan tutkijaryhmän koordinaatiota
- ICCDPP:n tulisi rohkaista uudistuvan teknologian (sosiaalinen media mukaan lukien) käyttöönottoa ohjauksessa
- ICCDPP:n tavoitteena tulisi olla seuraavan symposiumin järjestäminen vuonna 2017.

Liite

Unkarissa vuonna 2011 järjestetyn symposium kommunikoi sisälsi liitteen, joka korosti yhtenäisen kielen ja terminologian merkitystä TNO-palvelujen kehittämiseksi ja markkinoimiseksi. Kielen merkitys oli esillä myös 2015; ennen kaikkea työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta. Käytettävä kieli ja palvelujen markkinointi ovat haasteita myös tulevaisuudessa.